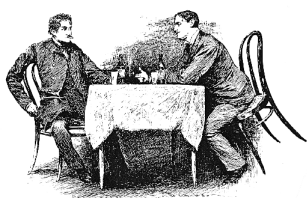

AJATUSTEN TONAVA

Vielä 1950-luvulla ”talous” tarkoitti ennen kaikkea maataloutta. Nyt mielikuvia hallitsee edelleen teollisuus, vaikka teollinen työvoima on tasaisesti vähentynyt 1980-luvun taitteesta lähtien. Teollisuudelle on käymässä samoin kuin aikanaan maataloudelle. Ei kumpikaan ole miininkään kadonnut, kummassakin tuotanto kasvaa, mutta koneistaminen ja uudet menetelmät ovat vähentäneet ja vähentävät niissä radikaalisti ihmistyön tarvetta. Ruoka on edelleen tärkeätä ja välttämätöntä ihmiselle, mutta se ei enää ole se keskeisin ja olennaisin asia. Ihminen ei elä pelkästään leivästä, mutta ei myöskään enää pelkästään tavarosta. Talous on nyt enenevässä määrin ihmistyövaltaisia ”palveluja”. Palveluissa on teollisuutta tukevia toimintoja, mutta yhä enemmän myös itsenäisiä sosiaali-, terveys- ja kulttuuripalveluja ja -tuotteita.

Yksi lupaavista kulttuurituotannon alueista on tällä hetkellä suomalainen elokuva, jolla on jo yksi kirkas kansainvälinen tähti eli Aki Kaurismäki, mutta lisää on hyvää vauhtia tulossa. Maaliskuun lopulla uutinen kertoi, että tuottajapari Peteri Pasanen ja Hannu Tuomaisen suunnittelee suomalaisittain mittavan kuuden miljoonan euron animaatioelokuvan tekemistä. Pietu-porosta ja sen liito-oravakaverista Juliuksesta kertovan

ja työnimellä *Tie tähtiin* kulkevan hankkeen tuloksena pitäisi syntyä kokoillan elokuva jouluksi 2008. Elokuvan tekijäryhmä on Anima Vitae -animaatiopajasta, joka tekee muun muassa Itse valtiaat -sarjaa. Kotimaista kehitysrachaa on jo saatu elokuvasäätiöltä ja TV1:ltä, mutta päärahoittajat ovat haussa. Televisioutiset esitti suunnitellun elokuvan hahmoista ja tyylistä näytteen, jonka perusteella Pietun ja Juliuksen tie tähtiin saat-
taa todella olla auki.

Palvelujen tietoiseen kehittämiseen satsataan nykyisin liian vähän. Tosin erinomainen suomalainen koulutusjärjestelmä luo tähänkin yleisen pohjan. Stakes kehittää sosiaali- ja terveyspalveluja. Valtio, säätiöt ja kustantajat jakavat tukia ja apurahoja kulttuurille. Mutta olisiko valtion niiden lisäksi syytä perustaa nyt Tekesiä vastaava *Kukes*, Kulttuurituotannon edistämiskeskus, jonka puoleen Anima Vitae -tyyppiset innovaattorit voisivat kääntyä?

Vuonna 1983 Jyväskylän yliopistoon perustettiin monitieteinen nykykulttuurin tutkimusprojekti. Hankkeen ideoija oli *Katarina Eskola*, joka myös on vetänyt projektia alusta pitäen. 2000-luvun alussa nykykulttuurin tutkimuksesta tuli oppiaine ja Katarina Eskolasta sen professori. Tänä vuonna Eskola jäi jo eläkkeelle, mistä Suvi Keskinen ja Eeva Peltonen saivat aiheen tehdä hänen tähänastisesta elämäntyöstään haastattelun Kulttuurin tutkimus-lehteen (4/04). Luke-

kaa tuo juttu ja ihmetelkää, mitä kaikkea yksi ihminen kykenee käynnistämään ja saamaan aikaan. Eskolan omista vanhemmistaan (Elsa Enäjärvi ja Martti Haavio) tekemä upea Valistuksen sukutarina -elämäkertasarja (Kaksin 1999, Yhdessä 2000, Sodassa 2001, Itään 2002 ja Autius lehtipuissa 2003) on Eskolan tekemisissä vain jäävuoren huippu. Eikä tekeminen katkea eläkkeelle jäämiseen, sanoo Katarina Eskola haastattelun lopuksi:

”Kirjoittaminen on keskeinen osa elämääni. Voisin jopa puhua kirjoittavasta ja lukevasta elämäntavasta. Elämäkertatutkimus kiehtoo entistä enemmän. Valistuksen sukutarinan myötä kiinnostuin yksilöistä liikkeissä ja siitä mikä saa ihmiset syttymään ja toimimaan yhdessä.”

Ilpo Tiibosen Largolla menee forte! Largo teki nimittäin alkuvuoden palkintomarkkinoilla triplan. Kuten jo YP:n ykkösnumeron Tonavassa kerrottiin, tammikuun alussa Kuopion kaupunki jakoi sille Savonia-kirjallisuuspalkinnon. Toukokuussa asialla oli sitten Suomen valtio, joka antoi Largolle vuotuisen kirjallisuuspalkintonsa. Heti perässä seurasi Suomen Yleisradio, joka puolestaan antoi Largolle Tanssiva Karhu-palkinnon. Turhaan ei Tiibosen tällä palstalla esitelletty Largon syntyprosessia ja valmistumista jokaisessa viime vuoden numerossa.

Kesäkuun alussa Ilpo Tiibosen olikin Tuulaliina Variksen

haastateltavana TV1:n Kesäkirja A & Ö -sarjan ensimmäisessä osassa. Keskustelu alkoi näin:

– Olet ollut viime aikoina tämmöinen Poeta Laureatus, ylistetty runoilija. Miltäs tämöinen ylenpalttisuus tuntuu?

– No, kyllähän se työrauhan vie. Nämähän ovat rahallisia palkintoja ja kirjallisuudelle täytyy ohjata rahaa, ja siinä mielessä se on ihan oikein. En sitten tiedä, onko oikein että juuri minulle kaatuu nyt näin paljon. Mutta siitä on 30 vuotta, kun julkaisin esikoiskokoelmani, eikä kirjoittaminen ole sitä, että se tähtäisi palkintoihin. Työ jatkuu.”

Tietoyhteiskuntavisiot on syytä unohtaa, sillä tuoreemman näyn mukaan olemme palaamassa luokkayhteiskuntaan – sellaiseen, jota johtaa luova luokka. Tosin Helsingin Sanomat välitti (12.4.) huolestuttavan tiedon, jonka mukaan tämä johtava luokka on supistumassa. Uutinen kertoi luovien ihmisten määrän koko ajan vähentyneen tällä vuosituhannella. Kun vielä vuonna 2002 luovaan luokkaan kuului peräti 22 prosenttia väestöstä, seuraavana vuonna osuus putosi 20 prosenttiin ja viime vuonna jo 17 prosenttiin. (Tästä huomaamme, ettei luovuuden mittaaminen ole ollenkaan vaikeaa, vaikka toistaitoiset psykologit ja sosiologit yrittävät muuta väittää.)

Alun perin *luova luokka* on Floridan lämpimissä ilmanaloissa kehitetty käsite, joka melko huonosti istuu suomalaisiin oloihin. Sen mukaan luovia ihmisiä ovat vain taiteilijat, itihmiset, tutkijat sekä ne, jotka pipo päässä tekevät kuolematto-

mia kännykkä-ääniä. Työllisyys taas paranee siitä syystä, että tällaiset uusavuttomat boheemit eivät osaa tehdä mitään käytännöllistä, joten sen tekevät lastenhoitajat ja muut palvelijat.

Vanhastaan täällä Suomessa luovuutta ei ole erotettu omaksi elinpiirikseen, eikä kirjailija-filosofi Eero Ojasen (Kirjastolehti 1/05) – kuten ei monen muunkaan – mielestä niin ole järkevää tehdä nytkään. Ojasen mukaan luovuutta kun tarvitaan lähes joka ammatissa, varsinkin juuri lasten hoitamisessa, kuten TV2:n Lapsityrannit-sarjaa seuranneet hyvin ymmärtävät.

Tupakoinnin vastustamisessa on Suomessa harjoitettu varsin määrätietoista viranomaistointia, jota Pekka Hakkaraisen mainio tutkimus aiheesta kuvaa. Osataan sitä muuallakin (sanomalehti Liberation 15.3.2005). Ranskan kansalliskirjasto on rakentanut näyttelyn filosofi-kirjailija *Jean-Paul Sartren* 100-vuotissyntymäpäivän kunniaksi. Näyttelyn julisteeseen tarvittiin hänen kuvansa, mutta terveystieteeksi ongelmaksi tuli se, että kaikissa Sartresta otetuissa valokuviissa näkyy piippu tai savuke. Asiaa hoitavan mainostoimiston pojat keksivät ratkaisun: retusoidaan pois Sartren sormissa roikkuva savuke, sehän käy helposti päinsä digitaalisen kuvankäsittelyn avulla. Asiasta on sittemmin noussut jonkinmoinen äläkkä, ja kansalliskirjaston johtaja on joutunut hieman vaivaantuneena ottamaan kantaa asiaan. Taustalla on vuonna 1991 säädetty Evinin laki, joka kieltää tupakointia ja alkoholia suosivan mainonnan ja

propagandan, suoraan tai välillisesti. Juristien näkemykset lain tulkinnasta vaihtelevat, mutta mainosten ja julisteiden tekijöiden suhtautuminen tupakoinnin esittämiseen on erittäin varovainen, ja jotkut ovat varsin suopeita tällaista pienimuotoista historiallisen todellisuuden väärentämistä kohtaan terveysarvojen nimissä, ”ei ole tarvetta tuntea Sartrea siitä, että hän tupakoi”. Toisten mielestä parasta tupakoinnin vastaista propagandaa olisi näyttää Sartre, pieni ja ilkeä mies, ihmislajin vihollinen, savuttamassa sakeasti kuin palomies. Mutta jos tämä terveyspoliittinen korrektisuus tosiaan yleistyy, Humphrey Bogartin ja monen muunkin elokuvat taitavat jäädä jatkossa näkemättä.

Saksalaisyntyinen *Roman Schatz* julkaisi alkuvuodesta huumorikirjan *Suomesta, rakkaudella*. Schatz kuuluu huumorimiehenä aitoon saksalaiseen koulukuntaan. Schatzin omaperäisen oivalluksen mukaan suomalaiset ovat alemmuuskompleksin vallassa, ja siksi ulkomaalainen voi helposti hauskuuttaa itseään naiivien alkuasukkaiden kustannuksella. Se tapahtuu esimerkiksi näin:

”Useimmat teistä [ulkomalaisista] tietävät, kuinka helppoa täällä on päästä pukille. Ei tarvitse muuta kuin mennä baariin, klubille tai diskoon ja odottaa, kunnes päättäväinen humalainen blondi mukavasti valikoi sinut uhrikseen. He vievät mielellään ulkomaalaisen kotiinsa, ilmeisesti siksi, että ovat niin läpeensä kyllästyneitä toisiinsa.”